Oulun yliopisto
Matemaattisten tieteiden laitos
Funktioiden estimointi
3. harjoitus, 7. 2. 2007

1. Palaamme tarkastelemaan parametrin θ estimointia, kun $f(x;\theta)$ on välin $[0,\theta]$ tasaisen jakauman tiheysfunktio, ja $\theta > 0$. Edellisissä harjoituksissa johdettiin suurimman uskottavuuden estimaattori sekä sen tiheysfunktio. Tällä kertaa sinun pitää laskea

$$\mathrm{MISE}[f(\cdot;\hat{\theta}_n)] = \mathbb{E}_\theta \int_{-\infty}^{\infty} [f(x;\hat{\theta}_n) - f(x;\theta)]^2 \, dx$$

(Oletetaan, että $n \geq 2$. Vastaukseksi pitäisi saada $\frac{1}{\theta}\frac{1}{n-1}$.)

2. Tässä tehtävässä tarkastelemme parametrisen estimoinnin käyttöä tilanteessa, jossa malli on väärin spesifioitu.

Sovitamme havaintoihin parametrista mallia

$$f(x;\theta) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{1}{2}(x-\theta)^2}, \qquad x \in \mathbb{R}, \quad \theta \in \mathbb{R},$$

(normaalijakauma $N(\theta,1)$) jolloin suurimman uskottavuuden estimaattori on $\hat{\theta}_n = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^n X_i$. Tosiasiassa $X_1,\ldots,X_n$ on kuitenkin satunnaisotos jakaumasta $N(0,\sigma^2)$, jossa $\sigma \neq 1$. Käytämme tuttuun tapaan tiheysfunktioestimaattoria $\hat{f}_n = f(\cdot;\hat{\theta}_n)$.

Onko estimaattori missään pisteessä x tarkentuva, eli päteekö missään

$$\lim_{n\to\infty} f(x;\hat{\theta}_n) = f(x),$$

kun f on jakauman $N(0,\sigma^2)$ tiheysfunktio? (Vihje: suurten lukujen laki.)

3. Luennoilla tarkastellaan lineaarista regressiomallia

$$Y_i = a_0 x_i + b_0 + \varepsilon_i, \qquad i = 1,\ldots,n,$$

jossa x_i:t ovat kiinteitä lukuja, $\sum_{i=1}^n x_i = 0$, a_0 ja b_0 ovat tuntemattomia vakioita ja satunnaismuuttujat ε_i ovat riippumattomia ja niillä on kullakin jakauma $N(0,\sigma^2)$. Näillä oletuksilla luennoilla johdetaan parametrien a_0 ja b_0 suurimman uskottavuuden estimaattorit

$$\hat{a}_n = \frac{\sum_{i=1}^n x_i Y_i}{\sum_{i=1}^n x_i^2}, \qquad \hat{b}_n = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^n Y_i.$$

Tehtävänä on todistaa, että $\mathrm{Cov}_{\theta_0}(\hat{a}_n, \hat{b}_n) = 0$.

4. Olkoon $f(x;\mu,\sigma^2)$ jakauman $N(\mu,\sigma^2)$ tiheysfunktion arvo pisteessä x

(a) Johda (ainakin seuraavissa harjoituksissa hyödyllinen) kaava

$$f(x;\mu_1,\sigma_1^2)\, f(x;\mu_2,\sigma_2^2) = f(0;\mu_1-\mu_2,\sigma_1^2+\sigma_2^2)\, f(x;\frac{\mu_1\sigma_2^2+\mu_2\sigma_1^2}{\sigma_1^2+\sigma_2^2},\frac{\sigma_1^2\sigma_2^2}{\sigma_1^2+\sigma_2^2}).$$

(b) Laske (kaavaan nojautuen) integraali

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(x;\mu_1,\sigma_1^2)\, f(x;\mu_2,\sigma_2^2)\, dx.$$

5. Tarkastelemme väliä $D = [0,1]$, sekä tiheysfunktiota $f \in L^2(D)$, jota estimoidaan sarjakehitelmän avulla, kun $L^2(D)$:ssä käytetään ortonormaalia kantaa

$$\varphi_k(x) = \begin{cases} 1, & \text{kun } k = 1 \\ \sqrt{2}\cos(2\pi\ell x), & \text{kun } k = 2\ell \text{ ja } \ell = 1,2,\dots \\ \sqrt{2}\sin(2\pi\ell x), & \text{kun } k = 2\ell+1 \text{ ja } \ell = 1,2,\dots. \end{cases}$$

Tällöin f voidaan esittää sarjana $\sum_{k=1}^{\infty} a_{k0}\varphi_k$, jossa kertoimien a_{k0} harhattomat, i.i.d. otokseen $X_1,\dots,X_n \sim f$ perustuvat estimaattorit ovat

$$\hat{a}_{kn} = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n} \varphi_k(X_i).$$

Eräs mieleentuleva ehdotus f:n estimaattoriksi on

$$\tilde{f}_n = \sum_{k=1}^{\infty} \hat{a}_{kn}\varphi_k.$$

Tämän tehtävän tarkoituksena on perustella, miksi kyseinen ehdotus ei ole mielekäs.

Jotta olisi $\mathrm{MISE}[\tilde{f}_n] < \infty$, eli $\mathbb{E}_{\theta_0}\int_0^1 (\sum_k \hat{a}_{kn}\varphi_k(x) - f(x))^2\,dx < \infty$, niin tällöin täytyisi välttämättä olla $\mathbb{E}_{\theta_0}\int_0^1 (\sum_k \hat{a}_{kn}\varphi_k(x))^2\,dx < \infty$. Erityisesti tässä integraali olisi äärellinen melkein varmasti, jonka ansiosta se voitaisiin kirjoittaa (kannan (φ_k) ortonormaalisuutta hyväksi käyttäen) melkein varmasti muotoon

$$\int_0^1 (\sum_k \hat{a}_{kn}\varphi_k(x))^2\,dx = \sum_k \hat{a}_{kn}^2.$$

Koska vielä $\mathbb{E}_{\theta_0}\sum_k \hat{a}_{kn}^2 = \sum_k \mathbb{E}_{\theta_0}\hat{a}_{kn}^2$, niin päädyimme ehdosta $\mathrm{MISE}[\tilde{f}_n] < \infty$ ehtoon

$$\sum_k \mathbb{E}_{\theta_0}\hat{a}_{kn}^2 < \infty.$$

Tämä on ekvivalenttia sen kanssa, että

$$\sum_k \mathrm{Var}_{\theta_0}(\hat{a}_{kn}) < \infty,$$

sillä $\mathbb{E}_{\theta_0}\hat{a}_{kn} = a_{k0}$ ja $\sum_k a_{k0}^2 < \infty$ (koska $f \in L^2(D)$).

Oletamme nyt, että f toteuttaa ehdon

$$f(x) \geq \varepsilon, \qquad \forall x \in [x_0 - \delta, x_0 + \delta],$$

missä $\epsilon > 0$ ja $0 < x_0 < 1$. Tehtävänäsi on osoittaa, että tällöin

$$\sum_{k=1}^{\infty} \mathrm{Var}_{\theta_0}(\hat{a}_{kn}) = \infty.$$

Tällöin tulee siis osoitettua, että ehdotettu $\tilde{f}_n$ ei voi toteuttaa ehtoa $\mathrm{MISE}[\tilde{f}_n] < \infty$.